

קוֹנְטֵרס

תִּסְבֵּל וְתִנְצַח

יִחַזַּק וַיֵּאֱמָץ אֶת הָאָדָם, שְׂיִקְנֶה לְעַצְמוֹ אֶת
מִדַּת הַסְּבָלָנוּת, וַיּוֹרֶה לוֹ דֶּרֶךְ קָלָה אֵיךְ
לְזַכּוֹת אֶל הַמִּדָּה הַיְקָרָה הַזֹּאת, הַכּוֹלֶלֶת בָּהּ
כָּל הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת בְּיוֹתֵר.

בְּנוֹי וּמִיָּסָד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵךְ הַגִּנּוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצֵינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תִלְמִידוֹ, מוֹרֵנוּ

הַגָּאֹן הַקָּדוֹשׁ, אֹרֵךְ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיָּהּ

רַבִּי נֵתָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמַאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶהֱרַק הַקָּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב

עִי"ה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: בְּזֶה הָעוֹלָם עָקַר
הַנִּסְיוֹן הוּא הַסְבָּלָנוּת; כִּי רַב בְּנֵי-אָדָם
עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם כָּל-כֶּף הַרְבֵּה מִשְׁבָּרִים
וְגָלִים, וּמַחֲמַת שְׁאִין לָהֶם מִדַּת הַסְבָּלָנוּת,
עַל-כֵּן נִשְׁבָּרִים, וּבְזֶה הֵם רַק מִפְּסִידִים
בַּחַיֵּיהֶם. וְלָכֵן אֲשֶׁרִי מִי שְׁקוּנָה לַעֲצָמוֹ
מִדַּת הַסְבָּלָנוּת, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִנָּצַח אֶת
הַמְּלַחְמָה בְּזֶה הָעוֹלָם; כִּי כָּל זְמַן שְׂאָדָם
נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא נִמְצָא בַּמְּלַחְמָה
אֲרָכָה מֵצֵד הַיָּצֵר הָרַע, שְׂרוּצָה רַק לְהַפִּילוֹ
וּלְהַזִּיקוֹ וּלְהַשְׁלִיכוֹ לְנוֹקְבָא דְתַהוֹמָא רַבָּא.
(אמרי־מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשטו)

קונטרס

תִּסְבֵּל וְתִנְצַח

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, שְׁאִסוּר לְאָדָם
לְהִלָּחִיץ אֶת עֲצָמוֹ, כְּשֶׁאֵין הוֹלֵךְ לוֹ כְּפִי שְׂרָצָה; כָּל
אֶחָד יֵשׁ לוֹ שְׂאִיפּוֹת בְּחַיִּים לְהַגִּיעַ אֵלֵיהֶן, וְלֹא כָּל מָה
שְׁאָדָם רוֹצֶה — מְקַבֵּל, וְלֹא כָּל מָה שְׁמְקַבֵּל — רוֹצֶה,
וְדָבָר זֶה מַעֲצָבֵן אוֹתוֹ, וּמְכַנֵּס בּוֹ כַּעַס וּרְצִיחָה, עַד
שֶׁנִּשְׁפָּר כָּלִיל. כְּמוֹ-כֵן כְּשֶׁאָדָם אֵינּוּ מְקַבֵּל אִשָּׁה כְּפִי
שְׂחֻשָּׁב, אוֹ הָאִשָּׁה אֵינָהּ מְקַבֵּלָת בַּעַל כְּפִי שְׂחֻשָּׁבָה, הֵם
נִכְנָסִים בְּכַעַס זֶה עַל זֶה וְרַבִּים בֵּינֵיהֶם, אוֹ כְּשֶׁהִלָּדִים
אֵינָם מִתְּנַהֲגִים כְּפִי שְׂצָפוֹ וְקוֹוֵ מֵהֶם, אֲזִי הַהוֹרִים
נִשְׁפָּרִים וְנִכְנָסִים בְּדַפְאוֹן פְּנִימִי וּבִשְׂכֻרֹן לֵב. וְהַעוֹלָה
עַל הַכָּל — שֶׁנִּכְנָסִים בַּעֲצָבִים וּבְכַעַס, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה
הוֹרֵס אֶת כָּל חַיֵּיהֶם; כִּי כְּשֶׁאֵין הוֹלֵךְ לְאָדָם כְּפִי
שְׂרוֹצָה, הוּא נִכְנָס בְּכַעַס וּבְרָגֶז, וּמוֹצִיא חֲמָתוֹ עַל כָּלֵם,

ומאבֿד עֲשֵׂתוֹנוֹתָיו לְגַמְרִי. כִּמוֹ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים סו.): כָּל הַכּוֹעֵס, אִם חָכֵם הוּא —
 חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקֶת מִמֶּנּוּ; כִּי הַכּוֹעֵס עוֹקֵר אֶת הַשֶּׁכֶּל
 לְגַמְרִי. כֵּן הַדָּבָר בַּבֵּית, כְּשֶׁהַבַּעַל מוֹצִיא אֶת עַצְבּוֹ עַל
 אִשְׁתּוֹ, הוּא מַחְרִיב אֶת הַבֵּית; אוֹ כְּשֶׁהָאִשָּׁה מוֹצִיָּאָה
 רָגְזָה עַל בַּעְלָהּ — הִיא מַחְרִיבָה אֶת הַבֵּית. עַל-כֵּן, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים, אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהַצְלִיחַ בְּחַיֵּיכֶם,
 עֲלִיכֶם לִזְכּוֹר אֶת הַכָּלֵל הַזֶּה: "תִּסְבֵּל וְתִנְצַח"; מִי
 שֶׁסִּבֵּל יוֹתֵר — הוּא מִנְצַח יוֹתֵר. כִּי הַסִּבְלָנוֹת נִמְשָׁכֶת
 מֵעַצְבִּים חֲזָקִים, כָּכֵל שְׂאֵדָם סוֹבֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר
 עָלָיו, כֵּן נִבְנִים לוֹ עַצְבִּים חֲזָקִים יוֹתֵר, וְכִשְׁעַצְבּוֹ
 חֲזָקִים יוֹתֵר, אֵף פָּעַם לֹא יִתְפָּרֵץ עַל שׁוֹם בְּרִיָּה
 שְׁבַעְעוֹלָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לֹא עַל אִשְׁתּוֹ וְלֹא הָאִשָּׁה עַל
 בַּעְלָהּ, וְלֹא שְׁנֵיהֶם עַל הַיִּלָּדִים. לְזֹאת זָכְרוּ הַיֵּטֵב, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת,
 אֲלֹא עַל-יְדֵי אֲמוּנָה, כִּי כֵךְ אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן,
 חֵלֶק א', סִימָן קנ"ה): כְּשֶׁיְהוּדִי מִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וַיּוֹדַע וַעַד שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג עוֹלָמוֹ
 בְּהַשְׁגָּחַת פְּרִטִּית, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נִעֲשֶׂה
 מֵעַצְמוֹ, אֲלֹא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה
 סוֹבֵל כָּל אֲשֶׁר בָּא עָלָיו, וַיֵּשׁ לוֹ אַרְיכוֹת אַפִּים, וּמֵאֲרִיךְ
 אֵף עַל כָּל דָּבָר, וְשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעְעוֹלָם אֵינָה יְכוּלָּה
 לְעַקְרוֹ מִשְׁרָשׁוֹ; כִּי אָנוּ רוֹאִים בְּמַצִּיאוֹת, שֶׁהַעַצְבִּים

הנכנסים באדם, העצבות והעצלות התופסים אותו, הם רק מחמת חסרון אמונה, כי תכף-ומיד פשיש לאדם אמונה בבורא כל עולמים, ויודע ועד שהכל ממנו יתברך — סובל את הכל, ושום דבר בעולם אינו יכול לשברו. כי האמונה נקראת ארץ, כמו שכתוב (תהלים לז, ג): "שכן ארץ ורעה אמונה"; מה אנו רואים בגשמיות — כשזרעים חטה בארץ טובה, היא גדלה וצומחת יפה, ואין יכולים לה שום רוח רעה ומזיקים, מאחר שיש כח הגדל וכח הצומח, והגרעין אף שגורקב, מוציא אחר-כך רבוי שבלים. אבל כשנוטעים את גרעין החטה בארץ שאינה טובה לזריעה, נרקב בארץ, ואינו מוציא גדולו, כי אין לו כח הגדל והצומח; כן ברוחניות — האמונה שאדם מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, היא כגרעין וזרע הנרקב באדמה, כמו שאמרו (שבת לא): אמונה זה סדר זרעים; כפי שמתחזק אדם באמונה, כך צומח וגדל; אם יש לאדם אמונה ברורה ומזככת בבורא יתברך שמו, ותמיד נמשך אליו יתברך, יש לו עצבים חזקים והוא גדל וצומח, ומוציא פירות משבחים, אבל אם אין לאדם אמונה ברורה בו יתברך הוא נרקב ממש, ועוברים עליו צרות ויסורים. לזאת, בני ובנותי היקרים, תעשו כל אשר ביכלתכם לקנות את מידת הסבלנות, ותסבלו על כל אשר עובר עליכם — בין בגשמי ובין ברוחני, ותשתדלו לסבל זה את זה — הן הבעל את

האשה והן האשה את בעלה, ושניכם — את ילדיכם, ואז ביתכם יהיה גן-עדן ממשי; כי הכל תלוי כפי מידת הסבלנות שקונים לעצמם. רואים בני-אדם מסתובבים שבורים ורצוצים בחייהם, מדכאים בדכאון פנימי, ועובר עליהם מה שעובר, הכל בא מחמת שברון עצבים וחסר סבלנות. לזאת, בני ובנותי היקרים, זכרו היטב: "תסבל ותנצח"; אם תחזירו בעצמכם את מידת הסבלנות לסבל כל אשר עובר עליכם, ותהיה לכם אריכות אפים אזי תנצחו, אבל אם, חס ושלום, תשבר סבלנותכם — תכשלו בחייכם. וזה מה שהמציאות מוכיחה, זוגות צעירים אינם מצליחים בחיי נשואיהם, רק מחמת שנעדרת מהם הסבלנות, וכל דבר עושים בפזיזות, אשר זה הורס את חייהם. וכבר אמר החכם: הסבל — אשר, והפחזות — ריש. כשאדם סובל כל אשר עובר עליו — הן מאשתו וילדיו, זהו האשר הנצחי, ואף פעם לא יכשל, אלא ינצח תמיד. אבל הפחזות והפזיזות, שתכף-ומיד כועס ומתרגז, זהו רש, שנעשה עני, ונכשל בחיים, ומאבד חזיו בידיו. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לצאת מהסבל שאתם סובלים, ולנצח בזה העולם, תקנו לעצמכם את מידת האמונה הקדושה, להאמין באלקים חיים ומלך עולם, שהקדוש-ברוך-הוא ברא את העולם, ומחיה ומקיים ומהיה את הבריאה כלה, ומה שאתם רואים — הכל

אלקות. וכיצד זוכים לאמונה? על-ידי שמרגיל עצמו לדבר אליו יתברך בשפת האם שלו, באיזו לשון שרגיל בפיו, ויעשה מעצמו תפלות ובקשות אל הקדוש-ברוך-הוא, כל אשר צריך — בין בגשמי ובין ברוחני, ועל-ידי שיחה ובקשה ממנו יתברך כל צרכיו, בזה תבנה אמונתו יותר ויותר; כי עקר התפלה תלוי באמונה; כי מדוע אין האדם מדבר אליו יתברך, ונראה לו כל הדבר מוזר מאד, עד שישנם הלועגים מזה, ואומרים: "אל מי אתה מדבר, אל הקיר?!" חס ושלום, תדעו שזוהי כפירות ואפיקורסות. כי כן אמר רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב): אם היה אדם יודע ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו, והקדוש-ברוך-הוא עומד בשעת התפלה ושומע תפלתו, בודאי היה מתפלל בהתלהבות גדולה, והיה מדקדק מאד לכוון דבריו, ובשביל שאין אדם יודע ידיעה זו בלב שלם, בעבור זה אינו מתלהב ומדקדק כל-כך, וכל אחד כפי יגיעתו וטרחתו, כן התלהבותו ודקדוקו; אם אדם מכניס בעצמו שהכל אלקות ואלקות הוא הכל, אין לו שום ספקות, ויודע שהכל מאתו יתברך, ומה שצריך מבקש ממנו, נבנים עצביו ונתחזקים, ואין הבעל מתרגז על אשתו, ואין האשה מתפעסת על בעלה וכו', הכל כפי מידת הסבלנות שאדם קונה לעצמו, אשר היא המדה היפה ביותר

שָׁאֲדָם צָרִיךְ לְרַכֵּשׁ. וְאֵלֶיהָ זֹכִים עַל-יְדֵי אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה
בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים!
הַחֲדִירוּ בְּעֶצְמְכֶם אֶת הַכָּלֵל הַזֶּה: "תִּסְבֹּל וּתִנְצַח"; אִם
רַק תִּתְּקֶנּוּ לְעֶצְמְכֶם אֶת מִדַּת הַסְּבָלָנוּת — תִּנְצְחוּ
בַּחַיִּיכֶם, וְתִרְאוּ שְׂבִיתְכֶם יִתְהַפֵּךְ מַגִּיהֶנוּם לְגֵן-עֵדֶן. כִּי
עָקֵר הַגִּיהֶנוּם בַּבֵּית — כְּשֶׁלִּבְעַל אֵין סְבָלָנוּת לְאִשְׁתּוֹ,
וְלְאִשָּׁה אֵין סְבָלָנוּת לְבַעְלָהּ, וּמִתְחִילִים לָרִיב
וּלְהִתְקוּטֵט זֶה עִם זֶה; אֲשֶׁר כָּל זֶה בָּא מִחֲמַת חֲסָרוֹן
אֱמוּנָה; כִּי אִם הִיְתָה לָהֶם אֱמוּנָה, לְהֶאֱמִין שְׁשֻׁנֵיהֶם
נִשְׁמָה אַחַת, שֶׁכֵּן כָּתוּב בַּזֶּהָר (לֵד-לֵךְ פה.), שְׁנִשְׁמַת הַבְּעַל
וְהָאִשָּׁה הִיְתָה אַחַת בַּשָּׁמַיִם, כִּיּוֹן שִׁירְדוּ לְזֶה הָעוֹלָם
נִתְפָּצְלוּ, הַבְּעַל בָּא מִזּוּג הוֹרִים אֶחָד, וְהָאִשָּׁה בָּאָה מִזּוּג
הוֹרִים אֶחָד, וְעַד שְׁמוּצָאִים זֶה אֶת זֶה, בָּא בְּקִשֵּׁי רַב.
אֲבָל כִּיּוֹן שֶׁהִתְחַתְּנוּ, עָלִיהֶם לְדַעַת, שֶׁהֵם נִשְׁמָה אַחַת,
וְאֶחָד צָרִיךְ לְסָבֵל אֶת זוּלָתוֹ. כְּפִי שְׁרוּאִים, שֵׁשׁ לְאָדָם
שְׁתֵּי יָדַיִם, שְׁתֵּי רַגְלַיִם, יָד סוֹבְלָת יָד, רַגֶּל סוֹבְלָת רַגֶּל,
לֹא שֵׁיף שְׁאֵם יָד אַחַת כּוֹאֶבֶת, יָד שְׁנִיָּה תִכָּעַס וְכוּ',
הֲלֹא זֶהוּ גּוֹף אֶחָד. כֵּן הַדְּבָר אִישׁ וְאִשָּׁה, אִם מְכַנְּסִים
בֵּינֵיהֶם אֶת הַשְּׂכִינָה, לֹא שֵׁיף שִׁירִיבוּ, אֲפֹלוּ יֵשׁ אִי
הַבְּנוֹת בֵּינֵיהֶם. וְזֶה תְּלוּי כְּפִי מִדַּת הָאֱמוּנָה, שְׁמֵאֲמִינִים
כִּי נִשְׁמָה אַחַת הֵם מִן הַשָּׁמַיִם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְּקָרִים! הַפְּסִיקוּ לָרִיב, וְהַכְּנִסוּ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּתוֹךְ הַבֵּית, וְתִהְיֶה לְשֻׁנֵיכֶם סְבָלָנוּת זֶה לְזֶה וּלְיִלְדֵיכֶם.

וְזֶה הַכָּלל שְׁעֲלֵיכֶם לְקִנּוּת לְעַצְמְכֶם: "תסבול ותנצח".
אם תקנו לעצמכם את מידת הסבלנות — תזכו לנצח.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, אֲלֹא עַל-יְדֵי מִדַּת
הַסְּבָלָנוּת. כָּכָל שְׂאָדָם קוֹנֶה לְעַצְמוֹ מִדָּה יְקָרָה זוֹ, הוּא
עוֹבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּנֶקֶל, בְּשָׁלוֹם וּבְאַהֲבָה, וְאֵין חֶסֶר
לוֹ כְּלוּם; כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְהַמְּרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים
עַל בְּנֵי-אָדָם, שְׂמַת־פָּקָעִים עֲצָבִיו, עַד שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לְסַבֵּל
יֹתֵר, זֶה אֲשֶׁר הוֹרֵס אֶת חַיָּיו; כִּי כְּשֶׂאָדָם נִכְנָס
בְּעֲצָבִים, וּמֵאֲבֵד עֲשֵׂתוֹנוֹתָיו, אֲזִי נִהְרָסִים כָּל חַיָּיו,
וּמְרִים וּמְרוֹרִים לוֹ הַחַיִּים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים!
תִּקְחוּ לְעַצְמְכֶם כָּלל זֶה: "תסבול ותנצח"; אִם יֵשׁ לָאָדָם
עֲצָבִים חֲזָקִים, וְסוֹבֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּא עָלָיו, הוּא מְנַצֵּחַ
בְּכָל הַתְּחוּמִּים — בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת.
בְּגִשְׁמִיּוֹת אָנוּ רוֹאִים, כְּשֶׂאָדָם פּוֹתֵחַ עֶסֶק, אֵינוֹ רוֹאֶה
תִּכְף-וּמִיד הַצִּלָּחָה כְּפִי שְׁצֻפָּה, אֵין לוֹ קוֹנִים רַבִּים
בְּתַחֲלָה, יֵשׁ לוֹ הוֹצָאוֹת רַבּוֹת, הַרְבֵּה יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת,
חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, כְּשִׁלּוֹנוֹת וְאִכְזָבוֹת, עַד שְׁרוּאָה לְקוֹחַ
אֶחָד שֶׁנִּכְנָס לְעֶסֶקוֹ, מִכָּל שֹׁכֵן הַרְבֵּה לְקוֹחוֹת. וְאִם אֵין
לוֹ סְבָלָנוּת, אַף פָּעַם לֹא יִצְלִיחַ וַיִּנָּצַח, וּכְכָל שְׂמַת־אֶזֶר

בְּמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, כֵּן לְבִסּוֹף מְנַצֵּחַ. וְזֶהוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת —
כְּשֶׁאָדָם פּוֹתַח עֶסֶק, עָלָיו לְאַמֵּץ לַעֲצֹמוֹ אֶת הַכָּלֵל הַזֶּה:
"תִּסְבֵּל וּתְנַצֵּחַ"; אִם יִהְיֶה לָּךְ עֲצָבִים חֲזָקִים, וְלֹא תִפְחַד
מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם — תְּנַצֵּחַ וְתִצְלִיחַ בַּעֲסֶק
שְׁפִתְחָתָּה. וְכֵן הוּא בְּרוּחָנִיּוֹת — כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, צָרִיף לְהִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, כִּי כָּל מִי
שֶׁחָטָא עַד עַתָּה, וְלִכְלֹךְ נִשְׁמָתוֹ בְּכָל מִינֵי זֵהוּם, רַחֲמָנָא
לְצֻלָּן, פִּגְמֵי הַבְּרִית, חֲלוּל שַׁבָּת, אֲכִילַת טְרֵפוֹת וּנְבִילוֹת,
וְכָל מִינֵי רַע וּכְשֻׁרוֹצָה לְשׁוּב מִדֶּרֶכּוֹ הָרָעָה, אוֹרֵךְ לוֹ
זְמַן, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְקַפֵּץ לְתוֹךְ הַקִּדְשָׁה בְּבֵת אַחַת, צָרִיף
לְקַחַת זְמַן רַב עַד שִׁיזְכֶּה לְבוֹרַח אֶל הַקִּדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא;
כִּי כְּשֶׁאָדָם שָׁב בְּתִשׁוּבָה, דִּיקָא אֲזִי מִתְעוֹרְרִים כְּנִגְדּוֹ כָּל
הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲכוּבִים, וְסוּבֵל מִהַמְּשַׁפְּחָה, שְׁכָלָם
מִתְנַגְּדִים לְדֶרֶכּוֹ וּלְשֵׁנוֹי אֲרָחוֹת חַיּוֹ, וְעוֹד כְּהִנָּה וְכִהִנָּה
נִסְיוֹנוֹת וּמִשְׁבָּרִים שְׁעוֹבָרִים עָלָיו. וַיִּשָּׁנֶם כְּאֵלוֹ,
הַנוֹפְלִים בַּחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, כִּי רוֹצִים לְהִרְגִּישׁ אֶת
הַקִּדְשָׁה, וְעַדִּין חָשִׁים שֶׁהֵם רְחוּקִים הֵימָּנָה. עָלֵיכֶם
לִידַע, שֶׁגַּם בְּרוּחָנִיּוֹת צָרִיכִים לְהִתְאַזֵּר בְּסִבְלָנוֹת, וְאִם
"תִּסְבֵּל — תְּנַצֵּחַ"; אִם תִּשׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה בְּלֵב אֱמֶת אֶל
הַקִּדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, תִּתְחִילוּ לְשָׁמֵר שַׁבָּת, לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין,
לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, לְהִנִּיחַ מְזוֹזָה עַל הַפֶּתַח, לֶאֱכֹל כֶּשֶׂר
וּלְתַקֵּן אֶת הַמִּדּוֹת, אֲזִי אֵף שֶׁאַתֶּם רְחוּקִים עַדִּין לְגִמְרִי,
תִּחְזִיקוּ מֵעַמָּד, וְלֹא תִשְׁבְּרוּ, אֲלֵא תִקְנוּ לַעֲצֹמְכֶם אֶת

מִדַּת הַסְבֻּלָנוּת. כִּי אוֹרֵךְ זְמַן עַד שְׁנִכְנָסִים אֶל הַקִּדְשָׁה, וְעַל-יְדֵי הַמִּתְנָה וְסְבֻלָנוּת, זֹכִים לְנִצְחוֹן אִמְתִּי. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים! מְלֶה זֶה תִּהְיֶה שְׁגוּרָה עַל פִּיכֶם תְּדִיר: "תסבֿל ותנצח"; כָּכֵל שְׁאָדָם סוֹבֵל יוֹתֵר וְאִינוּ נִשְׁבֵּר, אֲלֹא מִתְחַזֵּק בַּעֲצָבִים חֲזָקִים, כֵּן הוּא מְנַצֵּחַ. וְזֶהוּ סוֹד הַחַיִּים — בֵּין בְּרוּחָנִיּוֹת, כְּשֶׁשָּׁב בְּתִשְׁבּוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִקֵּים אֶת הַמַּצּוֹת, צָרִיךְ סְבֻלָנוּת רַבָּה, עַד שְׁזוֹכָה שְׁמִתְקַבֵּלֶת תִּשְׁוּבָתוֹ, וּמִתְחִיל לְהִרְגִּישׁוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת — כְּשֶׁאָדָם פּוֹתַח עֵסֶק, אָסוּר לוֹ לִפְחֹד מִשּׁוֹם בְּרִיָּה, וְלֹא יִחַשֵׁשׁ מִשּׁוֹם מִתְחַרָּה, אֲלֹא יִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְבֻּלָנוּת, וְיִהְיֶה לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים. אָדָם כְּזֶה מְנַצֵּחַ תָּמִיד; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמִכְנִים דְּבוּרִים אֵלָיו בְּתוֹךְ לְבוֹ, כִּי אֵין זֶה קֵל כָּלָל וְעַקֵּר; כִּי רַב רַבָּם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם סוֹבְלִים מִמַּחֲלַת עֲצָבִים, וְעַל-כֵּן עוֹבֵר עֲלֵיהֶם — הֵן בְּגִשְׁמִי וְהֵן בְּרוּחָנִי; בְּגִשְׁמִיּוֹת — הֵם נִשְׁבָּרִים, לָמָּה אֲחֵרִים נוֹחֲלִים הַצִּלָּחָה, וּבָא לָהֶם הַכֹּל בְּנִגָּל, וְעַל עֲצָמָם עוֹבֵרֶת מְרִירוֹת וְכו'; וּבְרוּחָנִיּוֹת — מִקְשִׁים — מְדוּעַ פְּלוֹנִי שֶׁשָּׁב בְּתִשְׁבּוּבָה, זָכָה כָּכֵר לְהִגִּיעַ לְמַדְרָגָה גְבוּהָה מְאֹד. וּבִאֲמַת אֵינָם יוֹדְעִים, שְׁכָל אֵלָיו שֶׁהַצִּלָּחוֹ בְּתַחֲוִמִּים שׁוֹנִים, זֶה רַק מַחֲמַת שֶׁהַתְאַזְרוּ בְּמִדַּת הַסְבֻּלָנוּת, כִּי גַם עֲלֵיהֶם עָבְרוּ הַנְּסִיווֹת וְהַבְּזִיווֹת הַקְשִׁים שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם, וְאוֹלֵי אֵף סָבְלוּ יוֹתֵר מִכֶּם, אֲבָל סוֹד הַצִּלָּחָתָם — הַסְבֻּלָנוּת וְעֲצָבִים חֲזָקִים. וְכִיצַד

זוכים להגיע לזה? על-ידי תקף האמונה, כשאדם חזק באמונה, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומנהיה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר — הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ואין בלעדיו יתברך כלל, והכל דמיון, אזי נבנים עצביו ונתחזקים. אבל כשחושב שיש עולם בלי הקדוש-ברוך-הוא, חס ושלום, ועזב אלקים את הארץ, זוהי ההעלמה וההסתרה שעוקרת את האדם ושוברת את עצביו, כי בלי אמונה אין יכולים להחזיק מעמד בזה העולם, והסבֿל והיסורים שוברים את האדם כחרס הנשבר. אף אם אדם רוצה לזכות לעצבים חזקים ולהגיע לסבלנות, עליו לקנות את מדת האמונה הפשוטה, לידע שהוא יתברך מנהיג את עולמו בהשגחה פרטית נוראה ונפלאה מאד; אשרי המגיע לאמונה ברוחה ומזככת, שעל-ידי-זה יהיו לו עצבים חזקים, ויגיע לידיעה זו — "תסבֿל ותנצח", וינצח תמיד בחייו — בין בגשמי בין ברוחני, אשרי לו!

ג.

בני ובנותי היקרים! העקר בזה העולם הוא מדת הסבלנות. מי שזוכה לסבלנות — הוא מנצח. לזאת, בני ובנותי היקרים! קבלו על עצמכם את הכלל הזה:

"תסבֿל וּתנצח", אָף שְׁזֶה מְאֹד מְאֹד קָשָׁה, כִּי כָּפִי כָּל
הַצָּרוֹת שְׁעוֹבְרוֹת עַל בְּנֵי-אָדָם, הִהָכַרְתָּ לָהֶם לִהְיוֹת
בְּכַעַס, וּלְהִתְעַצֵּבָן עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֵיהֶם, אֲבָל מִי
שְׂרוּצָה לִנְצִיחַ בַּמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בְּזֶה
הָעוֹלָם, עָלָיו לְהִרְגִּיל עֲצָמוֹ בַּמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל סְבָלָנוֹת
— "תסבֿל וּתנצח"! הַחַיִּים — מֵצֵד אֶחָד, אֲרָכִים
מְאֹד, אֲבָל מֵצֵד שְׁנִי — קִצְרִים מְאֹד; הִנֵּה אָדָם נוֹלֵד,
גָּדַל וְגָדַל, עַד שֶׁבָּא אֶל גָּדַל הַמִּדָּה, אַחֲר־כֵּן מִתְחִיל
לָרֶדֶת לָרֶדֶת וּלְרֶדֶת, עַד שֶׁיּוֹצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם. הָעוֹלָם
הַזֶּה הוּא מַעֲבֵר שְׂאָדָם צָרִיף לָעֵבֶר. מַה הַתְּכָלִית בְּזֶה
הָעוֹלָם? מַה צָרִיף לַעֲשׂוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה? וּבִשְׂבִיל מַה
נִבְרָא פֹה? כִּדִּי לְהַכִּיר אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָעַד
וּלְנִצָּח נִצָּחִים, יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לָעַד. וְאִיךָ זֹכִים לְהַכִּיר אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? עַל-יְדֵי שְׂמֻקִּימִים מַצּוּתָיו יִתְבָּרַךְ.
אִיךָ זֹכִים לָקִים מַצּוּתָיו יִתְבָּרַךְ? עַל-יְדֵי לְמוּד תוֹרָה.
כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה וְלוֹמֵד תוֹרָה, הוֹלֵךְ לַשְׁעוּרֵי תוֹרָה, וְשׁוֹמֵעַ
דְּבָרֵי תוֹרָה מִחֻכְמִים אֱמִתִּיִּים, הַמַּעֲוֲרִים אוֹתוֹ
וּמִחֻזְקִים וּמֵאֲמָצִים וּמִשְׂמָחִים אוֹתוֹ לָקִים מַצּוּת
הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ אוֹר
וְזִיו וְחַיּוֹת וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא, עַד שֶׁזֹּכֶה לְהַכִּיר אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַל פֶּרֶט מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה. כִּי בְּאֵמֶת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִמְצָא פֹה אֶתְנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַכֹּל זֶה
אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, וְהַמַּצּוּת שְׂאָדָם מְקִים, בְּזֶה

מַגִּלָּה שְׁגַם בַּגְשָׁמִיּוֹת נִמְצָא רוּחַנִיּוֹת; כִּי כָּל הַמַּצּוֹת
נַעֲשׂוֹת מִדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים וְחִמְרִיִּים. וְזוֹ הַתְּכֵלִית שֶׁאָדָם
צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם — לְקַיֵּם מַצּוּתָיו יִתְבָּרַךְ,
אֲשֶׁר בְּזֶה מְקַיֵּם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְזֶה מְכִיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.
וּכְשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בַּעֲצָמוֹ אֶמֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזוֹכָה
לְהַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִכְנָסֶת בּוֹ הַמָּדָה הַיְקָרָה
שֶׁל סִבְלָנוֹת שֶׁהוּא סוֹבֵל הַכֹּל — אֵף שְׁעוֹבְרִים עָלָיו
מִשְׁבָּרִים. כִּי אָנוּ רוֹאִים, שֶׁאֲפִלּוּ מִי שֶׁמְקַיֵּם מַצּוֹת,
שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִי שֶׁזוֹכָה וְלוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, גַּם עָלָיו עוֹבֵר מֶה
שְׁעוֹבֵר. אֲבָל כְּשֶׁאָדָם זוֹכָה וְלוֹמֵד תּוֹרָה, וּמְקַיֵּם מַצּוֹת
הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, נִכְנָס בּוֹ אוֹר כְּזֶה בְּרוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת,
שֵׁישׁ לוֹ כַּח לְסִבֵּל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו. וּבִרְגַע שְׁסוֹבֵל
וְעוֹבֵר עַל הַכֹּל, עַל-יְדֵי-זֶה חַי חַיִּים טוֹבִים, חַיִּים
נִצְחִיִּים. לֹא-כֵן מִי שֶׁרַחֲמָנָא לִישׁוֹבֵן, עוֹזֵב אֶת עַצְמוֹ
מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִתְרַחֵק מִהַמַּצּוֹת וּמִהַתּוֹרָה, בֶּר
מִינֵן, אֲזִי הוּא תָמִיד בְּכַעַס וּבִרְצִיחָה, וְתָמִיד יֵשׁ לוֹ
עֲצָבִים, וְהוּא כּוֹעֵס וְרוֹתֵחַ וְיוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ מֶרֶב כַּעַס.
וְהַכַּעַס הוֹרֵס לוֹ אֶת הַבְּרִיאוֹת לְגַמְרִי; כִּי אֵין עוֹד דְּבַר
שֶׁהוֹרֵס אֶת הָאָדָם כְּמִדַּת הַכַּעַס. עַד שֶׁיִּשְׁנֶם בְּגִי-אָדָם,
שֶׁטִּבְעָם לְהִכָּנֵס בִּרְצִיחָה וּבְכַעַס, עַד שֶׁאֵינָם יְכוּלִּים
לְשַׁלֵּט בַּעֲצָמָם כָּלֵל וְעַקֵּר, וְכָל דְּבַר קָטָן מְרַגִּז אוֹתָם,
וּמִכָּל דְּבַר פָּעוּט נִכְנָסִים בְּלִחְצִים הַלּוֹחֲצִים אֶת רוּחָם,

ועל-ידי-זה נעשים כַּעֲסִיּוֹת, וּמִהֲפֹכִים אֶת הַבֵּית, עַד שְׂרַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, חִיֵּיהֶם אֵינָם חַיִּים. כִּי כָּךְ אומרים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים קיג): הִרְתַּחֲנִין — אֵלּוּ שֵׁהֶם תָּמִיד בְּכַעַס, חִיֵּיהֶם אֵינָם חַיִּים; חִי הָאָדָם אֵינָם שְׂוִים לְכַעֲסָן. וּבִאֲמַת אִם יֵשׁ לָאָדָם יָשׁוּב הַדַּעַת אֲמַתִּי, וַיּוֹדַע שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה רַק מֵעֶבֶר שֶׁל שְׁבָעִים שָׁנָה, אֲזִי סוֹבֵל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו. כִּי עַם כַּעַס וְרָצִיחָה וְרָגְזוֹת אֵין פּוֹעֲלִים שׁוֹם דָּבָר. כִּמוֹ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (קדושין מא): רָגִזָּן לֹא עָלְתָה בְּיָדֶיהָ אֵלָּא רָגְזוּתָא. כִּשְׂאָדָם בְּכַעַס, הוּא עוֹקֵר עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי כָּךְ כָּתוּב בַּזֹּהַר (תְּצִיָּה קפב) עַל הַפְּסוּק (איוב יח, ד): "טָרַף נִפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ" — אִיהוּ טוֹרֵף וְעִקֵּר נִפְשִׁיהָ בְּגִין רוֹגְזִיהָ וְגו'; כָּל הַכּוֹעֵס טוֹרֵף נִפְשׁוֹ, וּמִשְׁרָה בְּעֲצָמוֹ אֵל זֶר, וְנוֹכָשׁ בְּעִבּוּדָה זָרָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. עַל-כֵּן אומרים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (זֶהַר חֲדָשׁ פָּרָשַׁת נח כא): "לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זֶר", שְׁלֹא תִהְיֶה נַח לְכַעַס; כִּי בְּרָגַע שְׂאָדָם בְּכַעַס, הוּא מִמֶּשׁ כְּעוֹבֵד עִבּוּדָה זָרָה. כִּי הַמֵּאֲמִין הָאֲמַתִּי, שְׂמֵאֲמִין שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא פֶּה, עֲמוֹ וְאַצְלוֹ, יֵשׁ לוֹ סְבָלָנוֹת עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו בַּחַיִּים, וְסוֹבֵל עַל הַכָּל, וְאֵף פַּעַם לֹא יִהְיֶה בְּכַעַס. אֲבָל אָנוּ רוֹאִים שְׁבָגֵי-אָדָם מֵאֲבָדִים עֲשִׂתוֹנוֹתֵיהֶם, מֵאַחֵר שְׂשׁוֹכְחִים מִמִּצְוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּמִתוֹרָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָסִים בְּעֲצָבִים. וּבְרָגַע שְׂאָדָם מְלֹא כַּעַס

ורציחה, איננו שולט על עצמו, עד שאומרים חכמינו
 הקדושים (שבת קה:): המקרע בגדיו בחמתו והמשבר
 כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו, יהא בעיניך
 כעובד עבודה זרה; מה זה עבודה זרה? כשאדם שוכח
 מהקדוש-ברוך-הוא. כמו שכתוב (דברים יא): "וסרתם
 ועבדתם אלהים אחרים". אומר על זה הבעל-שם-טוב
 הקדוש זי"ע: "וסרתם" — ברגע שאתם רק סרים
 מהקדוש-ברוך-הוא ושוכחים ממנו, ונדמה לכם שהכל
 טבע, מקרה ומזל, זהו כבר "ועבדתם אלהים אחרים"
 — כבר נמשכים אחר עבודה זרה (עין לקוטי-מוהב"ן, חלק
 ב', סימן סב). עד כדי כך, שרואים בני-אדם שנכנסים
 בעצבים כאלו, שקורעים בגדיהם מרב כעס ורציחה,
 שוברים כלים מחמת זעם, משליכים את הכסף על
 הארץ מפאת עצבים ורגז, אינם רוצים לראות ולשמע
 כלום, "תעזב אותי" — כך צועקים בעת כעסם. ומכל
 שכן כשאדם אינו שולט על עצמו, אזי מכה על ימינו
 ועל שמאלו, את אשתו, רחמנא לצלן, את הילדים,
 ומתקוטט עם הבריות. והכל מחמת ששכח מהקדוש-
 ברוך-הוא, נכנס בעצבים, שהם הורסים אותו לגמרי.
 עד שרואים בני-אדם חיים את חייהם במרידות כזו,
 שקשה להם להמשיך לחיות, ואינם מסגלים להתמודד
 בחיים, עד שנופלים ביאוש עמק. לזאת, בני ובנותי
 היקרים! עליכם לזכור את הכלל הזה: "תסבול ותנצח";

אם אתם רוצים לנצח בזה העולם, הרגילו עצמכם במדת הסבלנות; כי כל מי שיש לו עצבים חזקים יותר וסובל יותר, ואינו מגיב לכל אלו המבזים ומחרפים ומשפילים אותו, הוא לבסוף מנצח. אבל עליכם לזכור, בני ובנותי היקרים, שאין זה קל, כי טבע האדם, שנכנס כל-כף בכעס ורציחה, עד שאינו יכול לשלט על עצמו. כי הפעם הורס את האדם לגמרי לגמרי. לזאת אנו רואים בני-אדם הסובלים כל-כף הרבה סבל בחיים על לא דבר, רק מחמת שאינם יכולים לשלט בעצמם בפעם שנכנסים בעצבים, ומוכנים לאבד הכל — את האשה, את הפרנסה וכו', כדי להוציא את כעסם. וזהו דבר פלא על גבי פלא, איך בני-אדם מוכנים אפלו להחריב את ביתם, ולגרש את האשה, או האשה מוכנה להתגרש מבעלה, ולאבד את המתנה שנתנם הקדוש-ברוך-הוא, שמצאו זה את זה, רק מחמת הפעם והרציחה שנכנסה בהם, עד שיוצאים מפליהם בלי שליטה כלל וכלל, ושוברים את ביתם. וכן לגבי פרנסה, יש לאדם פרנסה טובה, אבל רוצה לנצח את בעל-הבית שלו, את מעבידו, עד שנכנס עמו במריבות, ומשליך הכל בפניו בחמת זעם, ואומר: "איני רוצה להפירך יותר" וכו'. ואיך יכול אדם לעשות שטות ואולת כזו? הכל בא מפאת שאין לו דעת ושכל באלקות. כי אם יודעים שהקדוש-ברוך-הוא מתייה,

ומהנה, ומקנים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ומה שאתם רק רואים, מה שאתם שומעים ומה שאתם מרגישים — הכל אלקות, אזי הייתם סבלניים, מרבינים ראש ועושים שלום-בית, מבליגים — ונשארים במעמד הפרנסה שלכם. לזאת, בני ובנותי היקרים! זכרו כלל זה: "תסביל ותנצח", וזה יביאכם אל התכלית האמתית. אל תמשיכו עצמכם אל הפעס, כי הפעסן הורס את החיים לגמרי, הורס את קדשתי; כי ברגע שאדם בפעס, רחמנא לצלן, הוא טמא מטמא, כי כך כתוב בזהר (תצוה קפב): בפעסא כל גופו סאיב מגו ומבר וגו'; בכל הטמאות שבעולם לא נטמא אלא בגופו מבחוץ בלבד, כשאדם חוטא עושה פתמים על נשמתו, אבל על-ידי הפעס נטמא גופו ונפשו מבחוץ ומבפנים. כל-כך חמור הפעס, שכל גופו מבפנים ומבחוץ נעשה טמא. אף-על-פי-כן כמה שרק נדבר ממדת הסבלנות, ואשר המדה היקרה הזו היא היפי שבמדות, לא יהא די בזה. כי עלינו להחזיר בעצמנו, אשר מי שזוכה לסבל, וסובל וסובל וסובל, לבסוף עולה מעלה מעלה מעלה, מה שאין כן כשאדם מאבד עצתו ונותיו, ונכנס בפעס ובצעבים, יורד מטה מטה מטה. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו לקנות לעצמכם את המדה היקרה של סבלנות, אל תשברו בית עקב

העצבים שנכנסו בכם על האשה או הילדים, אל תברחו מהבית מחמת רגז וכעס. ואם כואב לכם מה שקורה בבית — האשה אינה הולכת בדרך שרציתם, הילדים סרים מן המשמעת הרצויה, ואין התנהגותם הולמת וכו', או האשה נשברת, כי בעלה אינו לשביעות רצונה, והילדים אינם מציתים אותה, עם כל זאת אין זה נותן 'אור ירוק' להרס את הבית, אין זה מתיר לברח ממנו. אלא עקר העצה: "תסבל ותנצח"; מי שסובל יותר, ואינו מגיב, אלא שותק — הוא מנצח. כן הדבר בפרנסה, כשאדם זוכה ונתן לו הקדוש-ברוך-הוא כלי בפרנסה, אסור לו להוציא עצביו על לקוחותיו, אסור לו להכנס בוכחים עם מעבידו, אשר רק יגרם שיפטרוהו ויותר בלא פרנסה. לזאת, בני ובנותי היקרים! זכרו את הכלל היפה הזה: "תסבל ותנצח", ועל-ידי שתהיה לכם מדת הסבלנות, תנצחו בתיכם, ותזכו להיות דבוקים באין סוף ברוך הוא; כי אי אפשר להגיע לדבקות אמיתית, להמשיך על עצמו אור וזיו וחייות ודבקות הבורא יתברך שמו, אלא על-ידי מדת הסבלנות. וצריכים להשמר לא להכנס בעצבים, ולא להכות את הילדים. ואף שאני יודע שכואב לכם מאוד מעשי הילדים ומעלליהם, אשר יכולים להוציא את הנשמה מן האדם, את המוח, השכל והדעת, עם כל זאת אין זו עצה להכותם, כי הכאה באה מעצבים; עקר

חננוף זהו רק הדברות ושוב הדברות, לדבר ולהסביר,
ואי אפשר להגיע לזה, אלא על-ידי תקף האמונה,
שאדם מאמין שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומתיה ומקים
את כל הבריאה כלה, ולומר את התורה שהיא חכמתו
יתברך, ומקים את המצוות, שהן רצונו יתברך, שעל-
ידי-זה נמשך עליו אור וזיו ודבקות וחיות הבורא
יתברך שמו. כי דיקא על-ידי הסבלנות הוא מנצח
בחיים, ועובר את כל החיים בנקל וצוחק מכל החיים;
אשרי מי שמכניס דבורים אלו בתוך לבו ודעתו, שאז
חיו יהיו אחרים לגמרי, ויזכה להרגיש ערבות, נעימות,
ידידות, זיו, חיות ודבקות הבורא יתברך שמו, ויחיה
בזה העולם כדגמת העולם הבא.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!